

Populační pilotní program screeningu výdutě břišní aorty v ČR

Aorta je největší tepnou v lidském těle, která rozvádí okysličenou krev ze srdce do celého organismu. S postupujícím věkem může její stěna v některém svém místě, nejčastěji v břišním úseku, zeslábnout. Při průtoku krve aortou se pak takto oslabené místo vydouvá, aorta se rozšiřuje, až nakonec může prasknout, což je provázeno masivním vnitřním krvácením ohrožujícím život.

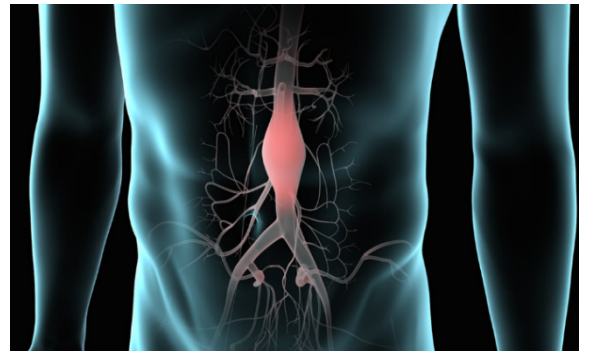
Výduť břišní aorty (aneuryzma abdominální aorty) se v populaci vyskytuje u 5 až 7 procent osob starších 60 let, u mužů 4násobně častěji než u žen. Riziko významně zvyšuje kouření stejně jako vysoký krevní tlak či ateroskleróza. Více ohroženi jsou i lidé, u kterých se výduť břišní aorty vyskytuje v rodině.

„Tikající bomba“ v těle

„Většina výdutí břišní aorty se vyvíjí zpočátku zcela bez obtíží, takzvaně asymptomaticky, takže postižený člověk ani neví, že může být ohrožen na životě,“ zdůraznila 25. září na tiskové konferenci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně **doc. MUDr. Debora Karetová, CSc.**, předsedkyně České angiologické společnosti ČLS JEP, vedoucí lékařka Oddělení neinvazivní angiologie II. interní kliniky – kliniky kardiologie a angiologie 1. LF UK a VFN v Praze.

Někdy může nemocný pociťovat tlak nebo bolesti v oblasti břicha či zad. Pokud se výduť rychle rozšiřuje, mohou se ve stěně aorty objevit trhliny, a nakonec dojde k prasknutí. Následuje šokující prudká bolest břicha s kolapsem a ztrátou vědomí vyžadující urgentní léčbu – bohužel v této fázi již velmi obtížnou.

„Přitom se jedná o postižení, které se dá včas poměrně snadno a bezbolestně diagnostikovat ultrazvukovým vyšetřením, které nezabere více než 15 minut a díky němuž včas poznáme, zda pacient tuto ‚tikající bombu‘ v břiše má, nebo nemá,“ připomíná **doc. Karetová**.

Preventivní léčbu je možno ušít na míru

U menších výdutí postačí pacienta pouze sledovat, popřípadě léčit konzervativně – medikamentózně. Pokud se během sledování výduť zvětšuje, nastupuje intervenční terapie.

„V České republice je standardem jak chirurgická otevřená resekcí léčba výdutě břišní aorty, tak miniinvazivní endovaskulární terapie. Tyto metody si nekonkurují, naopak, pracoviště zabývající se léčbou výdutě břišní aorty by měla nabídnout vždy komplexní terapeutické portfolio, a tedy rozhodnout o typu léčby, která je takzvaně ušitá na míru nemocného,“ říká **prof. MUDr. Jiří Moláček, PhD.**, přednosta Chirurgické kliniky LF UK a FN. Plzeň.

Doc. MUDr. Jan Raupach, Ph.D., člen výboru České společnosti intervenční radiologie ČLS JEP, vedoucí lékař Angiointervenčního oddělení Radiologické kliniky LF UK a FN Hradec Králové, dodává: *„Obě metody mají své výhody i nevýhody. Endovaskulární léčba je méně zatěžující, tedy více vhodná pro starší a více nemocné pacienty. Otevřené léčbě dáváme přednost u mladších, zdravějších pacientů*

s dlouhodobou perspektivou přežití. V naprosté většině případů oba druhy léčby vyřeší výdutě na břišní aortě zcela spolehlivě.“

Screening zacílí na muže pětadesátníků a starší...

„Dosavadní absenci aktivního vyhledávání výdutě břišní aorty v populaci lze považovat za určitý hendikep českého zdravotnictví a dluh vůči našim spoluobčanům,“ říká **prof. MUDr. Martin Köcher, Ph.D.**, předseda České společnosti intervenční radiologie ČLS JEP, zástupce přednosty pro léčebnou péči Radiologické kliniky LF UP a FN Olomouc. „Program screeningu výdutě břišní aorty přitom v některých státech Evropské unie úspěšně probíhá již řadu let a bez jakýchkoli pochybností byla prokázána jeho efektivita.“

Populačního screeningu výdutě břišní aorty nyní dočkají i čeští občané, konkrétně ti nejohroženější, tedy muži starší 65 let. „Na tomto screeningovém programu se podílejí odbornosti, které se účastní jak včasné diagnostiky, tak další péče o pacienta. V diagnostice hrají roli především praktičtí lékaři, radiologové a odborníci na onemocnění cév – angiologové. Na další péči a léčbě po stanovení diagnózy se v závislosti na velikosti výdutě podílejí angiologové, cévní chirurgové a intervenční radiologové. Celý program je stejně jako ostatní screeningové programy zastřešen Ministerstvem zdravotnictví ČR a Národním screeningovým centrem ČR,“ vysvětluje **prof. Köcher**.

... a může zabránit až čtvrtině úmrtí v důsledku prasknutí výdutě

Nový screeningový program, který po dobu následujících 5 let poběží v pilotním režimu, aby bylo možno správně zhodnotit jeho přínosy a zajistit maximální možnou efektivitu, rozšiřuje paletu preventivních vyšetření pro muže. „Podle našich výpočtů by mohl snížit počet úmrtí v důsledku prasknutí nediodagnostikované výdutě břišní aorty o více než čtvrtinu,“ říká **PhDr. Karel Hejduk**, vedoucí Národního screeningového centra ČR, a dále upřesňuje: „Součástí preventivního screeningu bude také edukace pacienta praktickým lékařem o rizikových faktorech výdutě břišní aorty. Navyšování zdravotní gramotnosti a investice do preventivních aktivit jsou klíčovými body ve strategii zlepšování veřejného zdraví v České republice, a jsme proto rádi, že se tyto aktivity rozšíří o další screeningový program.“

Muže osloví a vše jim vysvětlí jejich praktický lékař

Klíčovou roli ve screeningu výdutě břišní aorty budou mít praktičtí lékaři – podobně jako v případě většiny ostatních screeningových programů v ČR. „Bude to právě praktický lékař, kdo osloví jako první muže dané věkové kategorie, vysvětlí jim princip onemocnění, jeho rizika, možnosti diagnostiky a léčby a vystaví jim příslušné doporučení k ultrazvukovému vyšetření. Po obdržení výsledku pak při pozitivním nálezu výdutě vysvětlí pacientovi možnosti další léčby a odešle jej na příslušné odborné angiologické pracoviště,“ vysvětluje **MUDr. Petr Šubrt**, člen výboru Sdružení praktických lékařů ČR.

Doc. Karetová ještě závěrem uvádí: „Informační kampaň v rámci propagace screeningu výdutě břišní aorty ale nebude cílit jen na muže, o kterých víme, že často mají tendenci své zdraví zanedbávat a někdy se i trochu bojí toho, co jim najdeme, a že se budou muset třeba vzdát kouření. Proto chceme oslovit i jejich manželky, dcery a syny.“

Za koncepcí a realizací programu stojí odborné společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně

- Česká angiologická společnost ČLS JEP
- Česká radiologická společnost ČLS JEP
- Česká společnost intervenční radiologie ČLS JEP
- Česká společnost kardiovaskulární chirurgie ČLS JEP

dále Sdružení praktických lékařů ČR a Národní screeningové centrum ČR